Vasario 16-osios ir Kovo 11-osios Lietuva: valstybės atstatymo istorijos (1917–1922 m. ir 1987–1993 m.)

I. Vasario 16-osios Lietuva

1. Lietuvos valstybingumo atkūrimo idėjos brendimas 1917 m.

Lietuvių politinė veikla Rusijoje, Šveicarijoje, Švedijoje, JAV. Lietuvių konferencija Vilniuje 1917 m. rugsėjo 18–22 d. Lietuvos Tarybos išrinkimas. Gruodžio 11-osios aktas.

2. Lietuvos valstybės ir valdžios institucijų kūrimas (1918–1920 m.).

Vasario 16-osios aktas ir jo paskelbimo aplinkybės. Lietuvos (Valstybės) Tarybos veikla. Laikinosios Konstitucijos. Laikinųjų Lietuvos vyriausybių veikla (Augustino Voldemaro, Mykolo Sleževičiaus, Prano Dovydaičio, Ernesto Galvanausko). Prezidento institucijos įvedimas. Antano Smetonos išrinkimas prezidentu. Vietos savivaldos kūrimas.

3. Lietuvos nepriklausomybės kovos ir santykiai su užsienio valstybėmis

Lietuvių kovos su Sovietų Rusija, Lenkija, bermontininkais. Lietuvos kariuomenės kūrimas. Lietuvos delegacija Paryžiaus taikos konferencijoje. Lietuvos santykiai su kaimynais. Lietuvos-Sovietų Rusijos Taikos (Maskvos) sutartis. Suvalkų sutartis. Sutartis su Latvija dėl sienų. Didžiųjų Europos valstybių ir JAV laikysena dėl nepriklausomos Lietuvos valstybės pripažinimo.

4. Steigiamojo Seimo veikla ir Lietuvos tarptautinis pripažinimas.

Steigiamojo seimo rinkimai ir daugiapartinės sistemos formavimasis. Pirmoji nuolatinė Lietuvos konstitucija. Žemės reformos ir lito įstatymai. Kazio Griniaus ir Ernesto Galvanausko vyriausybių veikla. Aleksandro Stulginskio išrinkimas prezidentu. Lietuvos priėmimas į Tautų Sąjungą ir didžiųjų valstybių *de jure* pripažinimas.

II. Kovo 11-osios Lietuva

1. Kelyje į nepriklausomybę. Valstybės atkūrimas ir nepriklausomybės įtvirtinimas.

Pirmieji vieši politiniai mitingai: 1987–1988 metais. Lietuvos laisvės lygos veikla. Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio susikūrimas ir veikla 1988–1990 m. Baltijos kelias. Svarbiausieji Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos aktai (1988–1990 m.). LKP ir TSKP pozicija atgimimo laikotarpiu. LTSR Aukščiausiosios Tarybos rinkimai 1990 m. vasarį. 1990 m. Kovo 11-osios aktas.

Antivalstybinės jėgos ir pastangos užgniaužti Lietuvos nepriklausomybę: ekonominė blokada, Sausio 13-osios įvykiai, Medininkų tragedija. Pučas Maskvoje. Lietuvos gyventojų apklausos ir referendumai (gyventojų visuotinė apklausa dėl Lietuvos Respublikos nepriklausomybės, referendumai dėl sovietinės kariuomenės išvedimo ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos priėmimo. Sovietų kariuomenės išvedimas).

2. Tarptautiniai santykiai ir ryšiai su Europa.

Pirmasis Lietuvos Respublikos pripažinimas *de jure*. Diplomatinių santykių su užsienio valstybėmis užmezgimas. Lietuvos priėmimas į Jungtines Tautas. Tarpvalstybinės sutartys su kaimyninėmis šalimis ir bendradarbiavimas su jomis. Lietuvos įstojimas į Tarptautinį valiutos fondą ir Pasaulio banką. Lietuvos narystės Europos Taryboje pradžia. Popiežiaus Jono Pauliaus II vizitas Lietuvoje.

3. Valstybės valdymo bruožai. Lietuvos socialinė ir ekonominė raida 1990–1993 m.

Aukščiausiosios Tarybos/Atkuriamojo Seimo pagrindiniai darbai vidaus ir užsienio politikoje. 1992 m. Lietuvos Respublikos konstitucija. 1992–1993 m., Lietuvos Respublikos Prezidento institucijos atkūrimas. Aukščiausios Tarybos/Atkuriamojo Seimo pirmininko Vytauto Landsbergio veikla. Algirdo Brazausko išrinkimas Lietuvos Respublikos Prezidentu. Lietuvos Respublikos vyriausybių (1990–1993 m.) veikla. Politinių partijų kūrimasis ir atsikūrimas.

Lietuvos grįžimas į rinkos ekonomiką. Nuosavybės grąžinimas ir privatizacijos procesai. Nacionalinės pinigų sistemos kūrimas: laikinieji pinigai, lito įvedimas. Ekonominiai ir prekybos ryšiai su užsienio šalimis.

III. Vasario 16-osios ir Kovo 11-osios įvykių ir asmenybių atminties tradicija

Vasario 16-osios, Nepriklausomybės kovų, Steigiamojo Seimo, Baltijos kelio, Kovo 11-osios, Sausio 13 d. įvykių, Medininkų tragedijos ir kitų reikšmingų įvykių vertinimas ir jų įamžinimas įstatymuose, istoriografijoje, publicistikoje, grožinėje ir mokslo populiarinimo bei memuarinėje literatūroje, dramoje, dailėje, memorialuose, filatelijoje, numizmatikoje.

Šaltiniai ir literatūra.

1. Bendikaitė E., Kasparavičius A., Kaubrys S... [et al.], *Lietuvos istorija*, X tomas, 2 dalis, Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2015.
2. Blažytė-Baužienė D., Gimžauskas E., Laurinavičius Č., Mačiulis D., Rudis G., Svarauskas A., Vaičenonis J., *Lietuvos istorija*, X tomas, 1 dalis, Vilnius: Baltos lankos, 2013.
3. Blažytė-Baužienė D., Tamošaitis M., Truska L. *Lietuvos Seimo istorija XX–XXI a. pradžia*. Vilnius, 2009.
4. Čepėnas P. *Naujųjų laikų Lietuvos istorija*, T. 1–2, Vilnius, 1992.
5. Kašauskienė V. *Lietuvos Respublikos Vyriausybės: jų kaita ir veiklos bruožai. 1990–2007*. Vilnius, 2007.
6. Kiaupa Zigmas. *Lietuvos valstybės istorija*. Baltos lankos, 2004.
7. Krupavičius A., Lukošaitis A. ir kt. *Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida*. Kaunas, 2004.
8. Laurinavičius Č., Sirutavičius V. *Lietuvos istorija. Sąjūdis: nuo „persitvarkymo“ iki kovo 11-osios*. XII tomas, I dalis. Vilnius, 2008.
9. *Lietuva 1940–1990. Okupuotos Lietuvos istorija,* Vilnius, 2005.
10. *Lietuva 1991 01 13: dokumentai, liudijimai, atgarsiai*. Vilnius, 1991.
11. *Lietuva vokiečių okupacijoje Pirmojo pasaulinio karo metais, 1915–1918. Lietuvos nepriklausomos valstybės genezė: dokumentų rinkinys*, sud. E. Gimžauskas, Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2006.
12. *Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos ir Aukščiausiosios Tarybos prezidiumo dokumentų rinkinys I–II d*. Vilnius, 1991.
13. *Lietuvos Respublikos ministrai pirmininkai, (1918–1940)*, sud. R. Čepas, Vilnius: Alma littera, 1997.
14. *Lietuvos suvereniteto atkūrimas 1998–1991 metais*. Sudarė A. Anušauskas. Vilnius, 2000.
15. *Lietuvos Valstybės Tarybos protokolai 1917–1918*. Sud. A. Eidintas, R. Lopata. Vilnius, 1991.
16. Lieven A., *Pabaltijo revoliucija: Estija, Latvija, Lietuva - kelias į nepriklausomybę*, Vilnius: Baltos lankos, 1995.
17. Maksimaitis M. *Mažoji konstituanta. Lietuvos Taryba atkuriant valstybingumą*. Vilnius, 2011.
18. Norkus Z., *Du nepriklausomybės dvidešimtmečiai: kapitalizmas, klasės ir demokratija Pirmojoje ir Antrojoje Lietuvos Respublikoje lyginamosios istorinės sociologijos požiūriu*, Vilnius: Aukso žuvys, 2014. Prieiga internetu: http://web.vu.lt/fsf/z.norkus/files/2014/02/Du20me%C4%8Diai.pdf
19. Stankevičius P. *Lietuvos pramonės transformacijos ir jų socialinės-ekonominės pasekmės*. Vilnius, 2009, p. 282–379.
20. Valančius K. L. *Lietuvos valstybės konstitucijos*. Vilnius, 2001.

Į šaltinių ir literatūros sąrašus dėl objektyvių priežasčių neįtrauktos pozicijos, kurias savarankiškai gali pasitelkti kiekvienas olimpiados dalyvis: mokykliniai istorijos vadovėliai, akademinės Lietuvos istorijos sintezės, kiti moksliniai veikalai, interneto resursai, enciklopediniai leidiniai.

Programą rengė: Saulius Jurkevičius, Vilniaus licėjaus direktorius, mokytojas ekspertas; Žaneta Vaškevičienė, Lietuvos istorijos mokytojų asociacijos tarybos pirmininkė, Vilniaus Žemynos gimnazijos mokytoja ekspertė; prof. dr. Sandra Grigaravičiūtė, LEU Humanitarinio ugdymo fakulteto prodekanė; prof. dr. Deimantas Karvelis, LEU Humanitarinio ugdymo fakulteto Lietuvos istorijos katedros vedėjas, Vilniaus Simono Daukanto gimnazijos mokytojas ekspertas; Andrius Grodis, Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto lektorius.